

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Tertiæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De materia eucharistiæ secundum speciem. Quæstio 74.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38725

cabatur cum panibus azymis, secundum illud Exodi 12. Edent carnes & azymos panes. Quantum verò ad secundum, quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Israel decimaquarta luna, quod fuit figura passionis Christi, qui propter innocentiam dicitur agnus. Quantum verò ad effectum, quia per sanguinem agni Paschalis protecti sunt filij Israel à devastante angelo, & educti de Aegyptiaca servitute. Et quantum ad hoc ponitur præcipua figura huius sacramenti, agnus paschalis: quia secundum omnia ipsum repræsentat.

Et per hæc patet responsio Ad obiecta.

QVÆST. LXXIV.

De materia Eucharistia, quantum ad speciem, in octo articulos diuisa.

DEinde considerandum est de materia huius sacramenti. Et primo, de specie materiae. Secundo, de conuersione panis & vini in corpus Christi. Tertio, de modo existendi corpus Christi in hoc sacramento. Quarto, de accidentibus panis & vini, quæ in hoc sacramento remanent.

¶ Circa primum quærentur octo.

- ¶ Primo, utrum panis & vinum sint materia huius sacramenti?
- ¶ Secundo, utrum ad materiam huius sacramenti requiratur determinata quantitas?
- ¶ Tertio, utrum materia huius sacramenti sit panis triticeus?
- ¶ Quarto, utrum sit panis azymus, vel fermentatus?
- ¶ Quinto, utrum materia huius sacramenti sit vinum de vite?
- ¶ Sexto, utrum sit admiscenda aqua?
- ¶ Septimo, utrum aqua sit de necessitate huius sacramenti?
- ¶ Octavo, de quantitate aquæ, quæ apponitur.

*Utrum materia huius sacramenti sit panis,
& vinum?*

AD primum sic proceditur. Videtur, quod materia huius sacramenti non sit panis & vinum. Hoc enim sacramentum perfectius debet representare passionem Christi, quam sacramenta veteris legis. Sed carnes animalium quæ erant materia sacramentorum veteris legis, expressius representant passionem Christi, quam panis & vinum. Ergo materia huius sacramenti magis debet esse carnes animalium, quam panis & vinum.

412
4. d. 11. q. 1.
2. 2. 1. q. 1.
et 2. et 4.
conc. c. 6.
et 68. &
1. Cor. 11.
le. 5. co. 2.
& 3.

¶ 2 Præterea, Hoc sacramentum est ubique celebrandum. Sed in multis terris non inuenitur panis triticeus, & in aliquibus non inuenitur vinum. Ergo panis & vinum non sunt conueniens materia huius sacramenti.

¶ 3 Præterea, Hoc sacramentum competit sanis & infirmis. Sed vinum nocet quibusdam infirmis. Ergo videtur, quod vinum non debeat esse materia huius sacramenti.

SED contra est, quod Alexander Papa dicit *, In sacramentorum oblationibus panis tantum & vinum aqua permixtum, in sacrificium offerantur.

Alex. I.
in epi. ad
oēs orth.
a med. il-
lius to. 1.
con. il
lib. de ha-
res. c. 8.
tom. 6.

RESPONDEO dicendum, quod circa materiam huius sacramenti aliqui multipliciter errauerunt. Quidam enim, qui dicuntur Artotyritæ (vt August. dicit * in lib. de hæresibus) offerunt panem & caseum in hoc sacramento: dicentes, a primis hominibus oblationes de fructibus terræ, & ouium fuisse celebratas. Alij verò, scilicet Cataphrygæ & Pepuziani, de infantis sanguine, quem de toto eius corpore minutis punctiõnum vulneribus extorquêt, quasi Eucharistiam suam conficere perhibentur, miscentes eum farinæ, panemq; inde facientes. Quidam verò, qui dicuntur Aquarij, aquam solam sub specie sobrietatis in hoc sacramento offerunt. Omnes autem hi errores, & similes excluduntur, per hoc quod Chri.

Christus hoc sacramentum sub specie panis & vini instituit: vt patet Matth. 26. Vnde panis & vinum sunt materia conueniens huiusmodi sacramenti. Et hoc rationabiliter. Primo quidem, quantum ad vsum huius sacramenti, qui est manducatio. Sicut enim aqua assumitur in sacramento baptismi ad vsum spiritualis ablutionis, quia corporalis ablutio communiter fit in aqua: ita panis & vinum quibus communius homines reficiuntur, assumuntur in hoc sacramento ad vsum spiritualis manducationis. Secundo, quantum ad passionem Christi, in qua sanguis est à corpore separatus. Et idèd in hoc sacramento, quod est memoriale Dominicæ passionis, seorsum sumitur panis, vt sacramentum corporis; & vinum, vt sacramentum sanguinis. Tertio, quantum ad effectum consideratum in vnoquoque sumentium:

*1. ad Cor.
21. sup. il-
lud, Hoc
poculum
nunciu te
stamentu
est, 10. 5.*

*Ida habet
Beda in
hunc locu
ex Aug.
ex ser. 2.
Pasch. 10.
3.*

quia, vt Ambrosius dicit * super epistolam ad Corinth. hoc sacramentum valet ad tuitionem animæ, & corporis. Et idèd corpus Christi sub specie panis pro salute corporis, sanguis verò sub specie vini pro salute animæ offertur: sicut dicitur Leuit. 17. quod anima carnis in sanguine est. Quarto, quantum ad effectum respectu totius ecclesiæ, quæ constituitur ex diuersis fidelibus: sicut panis conficitur ex diuersis granis, & vinum fluit ex diuersis vuis: vt dicit glos. * super illud 1. Corinth. 10. Multi vnum corpus sumus, &c.

Ad primum ergo dicendum, quòd licet carnes animalium occisorum expressius representent Christi passionem: tamen minus competunt ad communem vsum huius sacramenti, & ad ecclesiasticam vnitatem significandam.

Ad secundum dicendum, quòd licet non in omnibus terris nascatur triticum vel vinum, tamen de facili ad omnes terras deferri potest, quantum sufficit ad vsum huius sacramenti. Nec propter defectum alterius est vnum tantum sine altero consecrandum: quia non esset perfectum sacramentum.

Ad

Ad tertium dicendum, quod vinum in modica quantitate sumptum, non potest multum ægrotanti nocere. Et tamen si nocumentum timeatur, non est necesse quod omnes accipientes corpus Christi, etiã accipiant sanguinem, vt infra dicitur *.

ARTIC. II.

Vtrum requiratur determinata quantitas panis & vini ad materiam huius sacramenti?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod requiratur determinata quantitas panis & vini ad materiam huius sacramenti. Effectus enim gratiæ non sunt minus ordinati, quam effectus naturæ. Sed sicut dicitur * in secundo de anima, omnium natura constantium, positus est terminus, & ratio magnitudinis & augmenti. Ergo multo magis in hoc sacramento (quod dicitur eucharistia, id est, bona gratia) requiritur determinata quantitas panis & vini.

¶ 2 Præterea, Ministris ecclesiæ non est à Christo data potestas ad ea quæ pertinent ad irrisionem fidei & sacramentorum eius: secundum illud secundæ Cor. 10. Secundum potestatem quam dedit nobis Deus in ædificationem, & non in destructionem. Sed hoc esset ad irrisionem sacramenti, si sacerdos vellet consecrare totum panem, qui venditur in foro, & totum vinum quod est in cellario. Ergo hoc facere non potest.

¶ 3 Præterea, Si aliquis baptizetur in mari, non tota aqua maris sanctificatur per formam baptisimi: sed solum aqua illa, qua corpus baptizati abluitur. Ergo nec in hoc sacramento superflua quantitas panis & vini consecrari potest.

SED contra est, quod multum opponitur paucis, & magnum paruo. Sed nulla est ita parua quantitas panis, aut vini, quæ non possit consecrari. Ergo etiam nulla est ita magna, quæ consecrari non possit.

RESPONDEO dicendum, quod quidam dixerunt, quod sacerdos non posset consecrare immensam

q. 80. art. 12.

433

4. d. 1. q.

2. a. 1. q. 3

lib. 2. de

ani. 10x.

41. fo. 2.

nam quantitatem panis, aut vini: puta totum panem, qui venditur in foro; aut totum vinum, quod est in dolio. Sed hoc non videtur esse verum: quia in omnibus habentibus materiã, ratio determinationis materiæ sumitur ex ordine ad finem, sicut materia ferræ est ferrum, ut sit apta sectioni. Finis autem huius sacramenti est usus fidelium. Vnde oportet, quod quantitas materiæ huius sacramenti determinetur per comparisonem ad usum fidelium. Non autem potest esse quod determinetur per comparisonem ad usum fidelium, qui nunc occurrunt: alioquin sacerdos paucos parochianos habens, non posset consecrare multas hostias. Vnde relinquatur, quod materia huius sacramenti determinetur per comparisonem ad usum fidelium absolute. Numerus autem fidelium est indeterminatus. Vnde non potest dici, quod quantitas materiæ huius sacramenti sit determinata.

Ad primum ergo dicendum, quod cuiuslibet rei naturalis materia accipit determinatam quantitatem secundum comparisonem ad formam determinatã. Sed numerus fidelium, ad quorum usum ordinatur hoc sacramentum, non est determinatus. Vnde non est simile.

Ad secundum dicendum, quod potestas ministrorum ecclesiæ ad duo ordinatur. Primo quidem ad effectum proprium: secundo ad finem effectus. Secundum autem non tollit primum. Vnde si sacerdos intendat consecrare corpus Christi, propter aliquem malum finem (puta ut irrideat, vel veneficia faciat) propter intentionem mali finis peccat: nihilominus tamen propter potestatem sibi datam perficit sacramentum.

Ad tertium dicendum, quod baptismi sacramentum perficitur in usu materiæ: & ideo per formam baptismi non plus de aqua sanctificatur, quam quantum venit in usum. Sed hoc sacramentum perficitur in consecratione materiæ. Et ideo non est simile.

Utrum requiratur ad materiam huius sacramenti, quòd sit panis triticeus?

434
4.d.11.q.
2.a.2.q.1
q.d.19.
q.1.ar.2.
q.3.ad 1.
q.4.con.
c.68.
1.Cor.11.
le.7. in
prin.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd non requiratur ad materiam huius sacramenti, quòd sit panis triticeus. Hoc enim sacramentum est commemoratiuum dominicæ passionis. Sed magis videtur esse consonum dominicæ passioni panis ordeaceus, qui est asperior, & de quo etiam Christus paup̄ turbas in monte, (vt dicitur Ioan.6.) quàm panis triticeus. Ergo panis triticeus non est propria materia huius sacramenti.

¶ 2. Præterea, Figura est signū speciei in naturalibus rebus. Sed quædam frumenta sunt, quæ habent similem figuram grano tritici, sicut far, & spelta; de qua etiam in quibusdam locis panis conficitur ad vsum huius sacramenti. Ergo panis triticeus non est propria materia huius sacramenti.

¶ 3. Præterea, Permixtio speciem soluit. Sed vix inuenitur farina triticea, quæ alterius frumenti permixtionem non habeat, nisi forte de electis granis studiōse fiat. Non ergo videtur, quòd panis triticeus sit propria materia huius sacramenti.

¶ 4. Præterea, Illud quod est corruptum, videtur esse alterius speciei. Sed aliqui conficiunt ex pane corrupto, qui iam non videtur esse panis triticeus. Ergo videtur, quòd talis panis non sit propria materia huius sacramenti.

SED contra est, quod in hoc sacramento continetur Christus, qui se grano frumenti comparat, Ioan.12. dicens, Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. Ergo panis frumenti, siue triticeus, est materia huius sacramenti.

RESPONDEO dicendum, quòd (sicut dictum est*) ad vsum sacramentorum assumitur talis materia, quæ communius apud homines in talem vsum venit. Inter alios autem panes communius ho-

a 1. huius
q. et q. 66
ar. 3.

Tertiæ Par. Vol. ij. R mines

mines vtuntur pane triticeo: nam alij panes videntur esse introducti in huius panis defectum. Et idèd Christus creditur in huius panis specie hoc sacramentum instituisse: qui etiam panis magis confortat hominem, & ita conuenientius significat effectum huius sacramenti. Et idèd propria materia huius sacramenti, est panis triticeus.

q. 61. cir-
ca princ.
807. 4.

Ad primum ergo dicendum, quòd panis ordeaceus competit ad significandam, tum duritiem veteris legis propter duritiem panis, tum etiam quia vt Aug.⁸ dicit in lib. 83. qq. ordeis medulla, quæ tenacissima palea tegitur, vel ipsam legem significat, quæ ita data erat, vt in ea vitale animæ alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur: vel ipsum populum nondum expoliatum carnali desiderio, quod tamquam palea cordi eius inhærebat. Hoc autem sacramentum pertinet ad suauem iugum Christi, & ad veritatem iam manifestatam, & ad populum spiritualem. Vnde non esset materia conueniens huius sacramenti, panis ordeaceus.

Ad secundum dicendum, quòd generans generat sibi simile in specie. Fit tamen aliqua dissimilitudo generantis ad genitum quantum ad accidentia, vel propter materiam, vel propter debilitatem virtutis generatiuæ. Et idèd si qua frumenta sunt, quæ ex semine tritici generari possunt (sicut ex grano tritici seminato in malis terris, nascitur filigo) ex tali frumento panis confectus, potest esse materia huius sacramenti. Quod tamen non videtur habere locum, neque in ordeo, neque in spelta, neque etiam in farre, quod inter omnia est grano tritici similius. Similitudo autem figuræ in talibus, magis videtur significare propinquitatem, quàm identitatem speciei: sicut ex similitudine figuræ manifestatur, quòd canis & lupo sunt propinquæ speciei, non autem eiusdem. Vnde ex talibus frumentis, quæ nullo modo possunt ex semine tritici generari, non potest confici panis, qui sit debita materia huius sacramenti.

Ad

Ad tertium dicendum, quod modica permixtio non soluit speciem: quia id quod est modicum, quodammodo absumitur à plurimo: & ideò si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo maiorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui est materia huius sacramenti. Si verò sit magna permixtio (puta, ex æquo vel quasi) talis permixtio speciem mutat: unde panis exinde confectus, non erit debita materia huius sacramenti.

Ad quartum dicendum, quod aliquando est tanta corruptio panis, quod soluitur species panis: sicut cum continuitas soluitur, & sapor, & color, & alia accidentia mutantur: unde ex tali materia non potest confici corpus Christi. Aliquando verò non est tanta corruptio, quæ speciem soluat: sed est aliqua dispositio ad corruptionem, quod declarat aliqualis immutatio saporis. Et ex tali pane potest confici corpus Christi: sed peccat conficiens, propter irreuerentiam sacramenti.

Et quia amidū est ex tritico corrupto, non videtur quod panis ex eo confectus, possit fieri corpus Christi: quamvis quidam contrarium dicant.

ARTIC. IV.

Utrum hoc sacramentum, debeat confici ex pane azymo?

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod hoc sacramentum non debeat confici ex pane azymo. Debemus enim in hoc sacramento imitari institutionem Christi. Sed Christus videtur hoc sacramentum instituisse in pane fermentato: quia sicut legitur Exodi 12. Iudæi secundum legem incipiebant uti azymis in die Paschæ. (quod celebratur decima quarta luna) Christus aurem instituit hoc sacramentum in corna, quam celebrauit ante diem festum Paschæ, ut habetur Ioan. 13. Ergo & nos debemus hoc sacramentum celebrare in pane fermentato.

¶ 2 Præterea, Legalia non sunt obseruanda tempore gratiæ. Sed uti azymis, fuit quædam legalis cæ-

R 2 remo-

435
4 d. 11. q.
2. a. 2. q.
3. & 4.
con. c. 68.
& op 1. c.
61. & 100
6. col. 2.

remonia, vt patet Exod. 12. Ergo in hoc sacramento gratiæ, non debemus azymis vti.

¶ 73. a. 3.
ad 3.
gl. interl.
ibid.

¶ 3 Præterea, Sicut supra dictum est *, Eucharistia est sacramentum charitatis, sicut baptismus fidei, vt supra dictum est. Sed feruor charitatis significatur per fermentum: vt patet in glos. *super illud Matth. 13. Simile est regnum caelorum fermento, &c. Ergo hoc sacramentum debet confici de pane fermentato.

¶ 4 Præterea, Azymum & fermentatum sunt accidentia panis, non variantia eius speciem. Sed in materia baptismi nulla discretio adhibetur circa differentiam accidentium aquæ, puta si sit falsa vel dulcis, calida vel frigida. Ergo in hoc sacramento aliqua discretio adhiberi non debet, vtrum panis sit azymus vel fermentatus.

* in de. r.
lib. 3. tit.
41. c. litte
r. 15. & est
ultimum
illius tit.

SED contra est, quod extra de celebrat. missar. cap. litteras. punitur sacerdos qui in pane fermentato, & scypho ligneo missarum solemnia celebrare presumpsit.

art. præc.

RESPONDEO dicendum, quod circa materiam huius sacramenti, duo possunt considerari, scilicet quid sit necessarium, & quid conueniens. Necessarium quidem est, vt sit panis triticeus (sicut dictum est *), sine quo non perficitur sacramentum. Non est autem de necessitate sacramenti, quod sit azymus vel fermentatus, quia in vnoquoque confici ritum suæ ecclesiæ in sacramenti celebratione. Super hoc autem sunt diuersæ ecclesiarum consuetudines. Dicit enim B. Gregorius in registro, Romana ecclesia offert azymos panes, propterea quod Dominus sine vlla commixtione suscepit carnem: sed Græcæ ecclesiæ offerunt fermentatum, pro eo quod verbum patris indutum est carne, sicut fermentum miscetur farinæ. Vnde sicut peccat presbyter in ecclesia Latinorum, celebrans de pane fermentato: ita peccaret presbyter Græcus in ecclesia Græcorum celebrans

de

de pane azymo, quasi peruertens ecclesiæ suæ ritum. Et tamen consuetudo de pane azymo celebrandi, rationabilior est. Primo quidem, propter institutionem Christi, qui hoc sacramentum instituit prima die azymorum (vt habetur Matth. 26. & Mar. 14. & Luc. 22.) qua die nihil fermentatum in domibus Iudæorum esse debebat: vt habetur Exod. 12. Secundo, quia panis est proprie sacramentum corporis Christi (quod sine corruptione conceptum est), magis quam diuinitatis ipsius: vt infra patebit *. Tertio, quia hoc magis competit sinceritati fidelium, quæ requiritur ad vsum huius sacramenti: secundum illud 1. Cor. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus: itaque epulemur in azymis sinceritatis & veritatis. Habet tamen hæc consuetudo Græcorum aliquam rationem, & propter significationem quam tangit Greg * & in detestationem hæresis Nazaræorum, qui legalia Euangelio miscebant.

q. 76. a.

* loco cit. in istomet art.

Ad primum ergo dicendum, quodd sicut legitur Exod. 12. solemnitas paschalis incipiebat in vespere quartadecimæ lunæ: & tunc Christus post immolationem agni Paschalis hoc sacramentum instituit. Vnde hæc dies à Ioanne dicitur præcedere diem Paschæ, & à tribus alijs Euangelistis dicitur prima dies azymorum, quando fermentatum in domibus Iudæorum non inueniebatur: vt dictum est *. Et de hoc supra notatum est plenius in tractatu Dominicæ passionis †.

In corp. art.

q. 46. a. 9 ad l. arg.

Ad secundum dicendum, quodd conficientes ex azymo, non intendunt cæremonias legis seruare, sed conformare se institutioni Christi, & ided non iudaizant: alioquin & celebrantes in pane fermentato, iudaizarent: quia Iudæi panes primitiarum, fermentatos offerebant.

Ad tertium dicendum, quodd fermentum significat charitatem, propter aliquem effectum: quia scilicet panem facit sapidiorum & maiorem. Sed corruptionem significat ex ipsa ratione suæ speciei.

R 3 Ad

Ad quartum dicendum, quod quia fermentum habet aliquid corruptionis, & ex pane corrupto non potest confici hoc sacramentum (vt dictum est*) ideo magis attenditur circa panem differentia azymi & fermentati, quam circa aquam baptismi, differentia calidi & frigidi. Posset enim tanta esse corruptio fermenti, quod ex eo non posset confici sacramentum.

ARTIC. V.

Utrum vinum vitis, sit propria materia huius sacramenti?

436
4 d. 11. q.
2. a. 3. q.
1. et 1. Co.
11. lec. 7.
prin.

Innuitur
li. 20. et y.
mol. c. 3.
cir. med.
* i. 6. syn.
can. 28.
G habetur de co-
sec. d. 2. c.
didicim⁹
† Iul. I.
in decr. 7.
à med il-
lius: et est
decr. 7. in
ter eius
decr. 10.
qua sunt
ab alijs
separata.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod non fit propria materia huius sacramenti, vinum vitis. Sicut enim aqua est materia baptismi, ita vinum est materia huius sacramenti. Sed in qualibet aqua potest fieri baptismus. Ergo in quolibet vino (puta, malorum granatorum, vel mororum, aut huiusmodi) potest confici hoc sacramentum, præsertim cum in quibusdam terris vites non crescant.

¶ 2 Præterea, Acetum est quedam species vini, quod de vite sumitur, vt Isidor. † dicit. Sed de aceto non potest confici hoc sacramentum. Ergo videtur, quod vinum vitis non sit propria materia huius sacramenti.

¶ 3 Præterea, Sicut de vite sumitur vinum depuratum, ita etiam agresta & mustum. Sed de his non videtur posse confici hoc sacramentum: secundum illud * quod in sexta synodo legitur, Didicimus quod in quibusdam ecclesijs sacerdotes sacrificio oblationis coniungat vas: & sic simul vtrumque populo dispensant. Præcipimus igitur, vt nullus sacerdos hoc vterius faciat. Et Iulius Papa † repræhendit quosdam qui expressum vinum in sacramento dominici calicis offerunt. Ergo videtur, quod vinum vitis non sit propria materia huius sacramenti.

SED contra est, quod sicut Dominus se comparauit grano frumenti, ita etiam se comparauit viti, dicens Ioan. 15. Ego sum vitis vera. Sed solus panis de frumento, est materia huius sacramenti: vt dictum est *.

est *. Ergo solum vinum de vite, est propria materia huius sacramenti.

ar. 3. huius 9.

RESPONDEO dicendum, quod de solo vino vitis potest confici hoc sacramentum. Primo quidem propter institutionem Christi, qui in vino vitis hoc sacramentum instituit: ut patet ex eo quod ipse dicit Matt. 26. circa institutionem huius sacramenti, Non bibam amodo de hoc genimine vitis. Secundo, quia sicut dictum est *, ad materiam sacramentorum assumitur id quod proprie & communiter habet talem speciem. Proprie autem vinum dicitur quod de vite sumitur: alij verò liquores, vinum dicuntur, secundum quamdam similitudinem ad vinum vitis. Tertio, quia vinum vitis magis competit ad effectum huius sacramenti, qui est spiritualis lætitia: quia scriptum est, quod vinum lætificat cor hominis.

ar. 3. huius 9.

Ad primum ergo dicendum, quod illi liquores non dicuntur proprie vinum, sed secundum quamdam similitudinem. Potest autem verum vinum ad terras illas deferri, in quibus vites non crescunt, quantum sufficit ad hoc sacramentum.

Ad secundum dicendum, quod vinum fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum, ut dicitur 8. metaph. † Et ideò sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc sacramentum, ita nec de aceto. Potest tamen confici de vino aciescenti, sicut & de pane, qui est in via ad corruptionem: licet peccet conficiens, ut prius dictum est *.

li. 8. metaph. text. 14. tom. 3.

Ad tertium dicendum, quod agresta est in via generationis, & ideò nondum habet speciem vini: & propter hoc de ea non potest confici hoc sacramentum. Mustum autem iam habet speciem vini; nam eius dulcedo attestatur digestionem, quæ est completio à naturali calore, ut dicitur in 4. Meteor. * & ideò de musto potest confici hoc sacramentum. Non tamen debent vva integræ huic sacramento misceri: quia iam esset ibi aliquid præter vinum.

ar. 3. huius 9. ad 4. arg.

li. 4. c. 3. parum & princ.

R 4 Pro-

*eod. loco
in arg. ci
isto. &
habetur
de cōf. d.
2. c. cum
omne cri
men. in
med et in
concil. 3.
Brac. c. 1.
437
4. d. 11. q.
9. 2. ar. 4.
9. 1. c. 1.
Cor. 11. 1.
6. c. 5.

Alex. 1.
in epi. ad
omnes or
thodox. à
med. il-
lius to. 1.
conc.

Ibid.

Prohibetur etiam ne mustum statim expressum de
vua, in calice offeratur: quia hoc est indecens pro-
pter impuritatem musti. Potest tamen in necessitate
fieri. Dicitur enim ab eodem Iulio Papa *, Si necesse
fuerit, botrus in calice prematur.

ARTIC. VI.

Utrum aqua sit vino permiscenda?

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod aqua
non sit vino permiscenda. Sacrificium enim
Christi figuratum fuit per oblationem Melchisedech,
qui Genes. 14. non legitur obtulisse nisi panem & vi-
num. Ergo videtur, quod in hoc sacramento non
debeat adungi aqua.

¶ 2. Præterea, Diuersorum sacramentorum di-
uersa sunt materiæ. Sed aqua est materia baptis-
mi. Ergo non debet assumi ad materiam huius sa-
cramenti.

¶ 3. Præterea, Panis & vinum sunt materia hu-
ius sacramenti. Sed pani nihil adiungitur. Ergo nec
vino debet aliquid adungi.

SED contra est, quod Alex. * Papa scribit, In sa-
cramentorum oblationibus, quæ inter missarum solē-
nia domino offeruntur, panis tantum, & vinum aqua
permixtum, in sacrificium offerantur.

RESPONDEO dicendum, quod vino, quod
offertur in hoc sacramento, debet aqua misceri. Pri-
mo quidem propter institutionem: probabiliter enim
creditur, quod Dominus hoc sacramentum insti-
tuerit in vino aqua permixto, secundum morem illius
terræ. Vnde & Prouerb. 9. dicitur, Bibite vinum,
quod miscui vobis. Secundo, quia hoc conuenit re-
presentationi dominicæ passionis. Vnde dicit Ale-
xan. Papa *, Non debet in calice Domini, aut vinum
solum, aut aqua sola offerri, sed vtrumque permix-
tum: quia vtrumque ex latere eius in passione sua
profuxisse legitur. Terzio, quia hoc conuenit ad si-
gnificandum effectum huius sacramenti, qui est vnio
populi Christiani ad Christum; quia vt Iulius Papa
dicit

dicit †, videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur. Quarto, quia hoc competit ad vltimum effectum huius sacramenti, qui est introitus ad vitam æternam. Vnde Ambrosius dicit in lib. * de sacramentis, Redundat aqua in calicem, & salit in vitam æternam.

habetur de cōs. d. 2. c. cum omne crīmen cir. med. li. 5. c. 1. d. me. 10. 4. † ibidem.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Ambrosius dicit ibidem, sicut sacrificium Christi significatum est per oblationē Melchisedech, ita etiam significatum est per aquam, quæ in eremo fluxit de petra: secundum illud 1. Cor. 10. Bibebant autem de spiritali confluence eos petra.

Ad secundum dicendum, quod aqua assumitur in baptismo ad vsum ablutionis. In hoc autem sacramento assumitur ad vsum refectionis, secundum illud Psal. 22. Super aquam refectionis educavit me.

Ad tertium dicendum, quod panis ex aqua & farina conficitur. Et ideo cum vino aqua miscetur, neutrum sine aqua existit.

ARTIC. VII.

Utrum permixtio aquæ, sit de necessitate huius sacramenti?

Ad septimum sic proceditur. Videtur, quod permixtio aquæ sit de necessitate huius sacramenti. Dicit enim Cyprianus * ad Cæcilium, Sic calix Domini non est aqua sola, & vinum solum, nisi vtrūque miscetur, quomodo nec corpus Domini potest esse farina sola, nisi vtrumque, scilicet farina & aqua, fuerit adunatum. Sed admixtio aquæ ad farinam, est de necessitate huius sacramenti. Ergo pari ratione admixtio aquæ ad vinum.

*438
inf. 9. 83.
a. 6. ad 4
q. 6. q.
4. d. 11. q.
2. a. 4. q.
2. q. 3. et
1. Cor. 11.
le. 6. co. 5.
† li. 2. ep.
ep. 3. iter
fi. q. me.
Innuitur
de conf.
d. 2. c. 7.*

¶ 2. Preterea, In passione Domini, cuius hoc sacramentum est memoriale, sicut de latere eius exiit sanguis, ita & aqua. Sed vinum quod est sacramentum sanguinis, est de necessitate huius sacramenti. Ergo pari ratione & aqua.

¶ 3. Prat. Si aqua non esset de necessitate huius sacra-

sacramenti, non referret quæcumque aqua huic sacramento apponeretur: & ita posset apponi aqua rosacea, vel quæcumque alia huiusmodi aqua. Quod non habet vsus ecclesiæ. Aqua ergo est de necessitate huius sacramenti.

li. 2. ep. 3.
inter fin.
et med.

SED contra est, quod Cypria.* dicit, Si aliquis de antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter non obseruauit, ut scilicet aquam vino misceret in sacramento, potest simplicitati eius uenia concedi. Quod non esset, si aqua esset de necessitate sacramenti, sicut est uinum vel panis. Non ergo aquæ admixtio est de necessitate sacramenti.

ar. prac.

q. 73. a. 1.
ad 3.

RESPONDEO dicendum, quod iudicium de signo sumendum est ex eo quod significatur. Appositio autem aquæ ad uinum refertur ad significandam participationem huius sacramenti à fidelibus, quantum ad hoc, quod per aquam mixtam vino, significatur populus adunatus Christo, ut dictum est*. Sed & hoc ipsum quod de latere Christi pendens in cruce aqua profluxit, ad idem refertur: quia per aquam significatur ablutio peccatorum, quæ fiebat per passionem Christi. Dictum est autem supra*, quod hoc sacramentum perficitur in consecratione materiæ: vsus autem fidelium non est de necessitate sacramenti, sed est aliquid consequens ad sacramentum. Et ideo consequens est, quod appositio aquæ non sit de necessitate sacramenti.

Ad primum ergo dicendum, quod uerbum illud Cypriani, est intelligendum secundum quod dicitur illud esse non posse, quod conuenienter esse non potest. Et sic similitudo illa attenditur quantum ad id quod debet fieri, non autem quantum ad necessitatem: nam aqua est de essentia panis, non autem de essentia uini.

Ad secundum dicendum, quod effusio sanguinis directe pertinebat ad ipsam Christi passionem: est enim naturale corpori humano vulnerato, quod ex eo profluat sanguis. Sed effusio aquæ non fuit de ne-

ces.

cessitate passionis : sed ad demonstrandum effectum passionis, qui est ablutio à peccatis, & refrigerium contra ardorem concupiscentiæ. Et ideò aqua non seorsum offertur a vino in sacramento, sicut vinum offertur seorsum à pane. Sed aqua offertur vino permixta : vt ostendatur quòd vinum per se pertinet ad hoc sacramentum, tamquam de eius necessitate existens : aqua autem secundum quod adiungitur vino.

Ad tertium dicendum, quòd quia admixtio aquæ ad vinum non est de necessitate sacramenti, non refert quantum ad sacramenti necessitatem, quacumque aqua misceatur vino, siue naturalis, siue artificialis, vt rosacea. Quamuis quantum ad convenientiam sacramenti, peccet qui aliam aquam miscet, nisi naturalem & veram : quia de latere Christi pendens in cruce aqua vera profluxit, non humor phlegmaticus, vt quidam dixerunt, ad ostendendum, quòd corpus Christi erat verè compositum ex quatuor elementis : sicut per sanguinem fluentem ostendebatur, quòd erat compositum ex quatuor humoribus, vt Innocentius Tertius dicit in quadam decretali *. Quia verò admixtio aquæ ad farinam, est de necessitate huius sacramenti, vt pote constituens substantiam panis, si farinæ admisceretur aqua rosacea, vel quicumque alius liquor, quam vera aqua : non posset ex eo confici sacramentum, quia non esset verus panis.

In decre.
li. 3. tit. 4.
c. 8.

ARTIC. VIII.

Vtrum aqua debeat in magna quantitate apponi? 439

AD octauum sic proceditur. Videtur, quòd oporteat aquam in magna quantitate apponi. Sicut enim sanguis de latere Christi sensibiliter fluxit, ita & aqua. Vnde dicitur Ioann. 19. Qui vidit, testimonium perhibuit. Sed aqua non posset sensibiliter esse in hoc sacramento, nisi in magna quantitate poneretur. Ergo videtur, quòd aqua debeat apponi in magna quantitate.

4. dist. 11.
q. 2. a. 4.
q. 4. c. 1.
Co. 11. 16.
6. col. 5.

¶ 2. Præ-

¶ 2 Præterea, Parua aqua multo vino admixta, corrumpitur. Quod autem corruptum est, iam non est. Ergo idem est apponere parum de aqua in hoc sacramento, & nihil apponere. Sed non licet nihil apponere. Ergo non licet parum apponere.

¶ 3 Præterea, Si sufficeret parum apponere, per consequens esset sufficiens, quod gutta aquæ in totum dolium proijceretur. Sed hoc videtur ridiculum. Ergo non sufficit, quod parua quantitas apponatur.

SED contra est, quod extra de celebratione missarum dicitur *, Perniciosus in tuis partibus inoleuit abusus, videlicet quod in maiori quantitate de aqua in sacrificio ponitur, quam de vino: cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de vino quam de aqua ponendum.

RESPONDEO dicendum, quod circa aquam adiunctam vino, sicut Innocentius Tertius * dicit in quadam Decreta. triplex est opinio. Quidam enim dicunt, quod aqua adiuncta vino per se manet, vino conuerso in sanguinem. Sed hæc opinio stare non potest: quia in sacramento altaris post consecrationem nihil est nisi corpus & sanguis Christi (sicut enim Amb. † dicit in li. de Officijs, Ante benedictionem alia species nominatur: post benedictionem corpus Christi significatur): alioquin non totum adoraretur veneratione latræ. Et ideo alij dixerunt, quod sicut vinum conuertitur in sanguinem, ita aqua conuertitur in aquam, quæ de latere Christi fluxit. Sed nec hoc rationabiliter dici potest: quia secundum hoc, aqua seorsum consecraretur à vino, sicut vinum à pane. Et ideo sicut ipse dicit, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam conuerti in vinum, & vinum in sanguinem. Hoc autem fieri non posset, nisi adeo modicum apponeretur de aqua, quod conuerteretur in vinum. Et ideo semper tutius est parum de aqua apponere, & præcipue si vinum sit debile: quia

*in dec. l.
3. tit. 41.
c. Perni-
ciosus.*

*de celeb.
miss. c. cū
Matt. 9.
Quasiui-
si.*

*in lib. de
his q. my-
sterijs in-
stitur, c.
9. à me.
10. 4. c.
hētur de
sōsec. di.
2. c. 40.*

quia si tanta fieret appositio aquæ, ut solueretur species vini, non posset perfici sacramentum. Vnde Iulius Papa * reprehendit quosdam, qui pannum lineum multo intinctum, per totum annum seruant, & in tempore sacrificij, aqua partem eius lauant, & sic offerunt.

Ad primum ergo dicendum, quod sufficit ad sacramenti huius significationem, quod sentiat aqua, cum apponitur vino: non autem oportet, quod sit sensibilis post mixtionem.

Ad secundum dicendum, quod si aqua omnino non apponeretur, totaliter excluderetur significatio. Sed cum aqua in vinum conuertitur, significatur quod populus Christo incorporatur.

Ad tertium dicendum, quod si aqua apponeretur dolio, non sufficeret ad significationem huius sacramenti. Sed oportet aquam vino apponi circa ipsam celebrationem sacramenti.

QVÆST. LXXV.

De conuersione panis & vini in corpus & sanguinem Christi, in octo articulos diuisa.

Deinde considerandum est de conuersione panis, & vini in corpus & sanguinem Christi.

¶ Et circa hoc quaeruntur octo.

- ¶ Primo, utrum in hoc sacramento sit corpus Christi secundum veritatem, an solum secundum figuram, vel sicut in signo?
- ¶ Secundo, utrum in hoc sacramento remaneat substantia panis, & vini post consecrationem?
- ¶ Tertio, utrum substantia panis vel vini post consecrationem huius sacramenti annihiletur, aut in pristinam materiam resoluatur?
- ¶ Quarto, utrum panis possit conuerti in corpus Christi?
- ¶ Quinto, utrum in hoc sacramento post conuersionem remaneant accidentia panis & vini?
- ¶ Sexto, utrum facta consecratione, remaneat in hoc sacramento forma substantialis panis?

¶ Se-

Iulius P. scribendo epis. per Ægyptū. & hatur de conse. dis. 2. ca. cū omni crimen.